

Demokrácia és járvány

Nyersen fogalmazva, minél központosítottabb egy állam, annál hatékonyabban tud szembeszállni a koronavírus-járvánnyal. Minél kevesebbet kell foglalkozni az emberi jogi dilemmákkal, minél kevésbé kell tekintettel lenni az emberi méltóságot és a közösségi részvételhez fűződő jogokat biztosító garanciákra, annál gyorsabban és összeszedettebben tud szembeszállni a vírussal. Minél egyszerűbb a területi hatalommegosztás szerkezete, annál hatékonyabb a kormányzati szervek cselekvése.

Mindez persze fordítva is igaz. Minél bonyolultabb és decentralizáltabb egy politikai rendszer, minél több demokratikus eljárás és felhatalmazási kényszer köti meg a hatalmon lévők kezét, annál lassabban és nehezkesebben tud reagálni egy állam. Ezek alapján tehát felállítható az összefüggés: minél kevésbé demokratikus és összetett egy állam, annál hatékonyabban reagál a járványra. Azaz, annál nagyobb biztonsággal meg tudja védeni a polgárait.

Mindebből akkor az következik, hogy a centralizált, nem demokratikus rendszerek hatékonyabbak a polgáraik megvédésében? Zavarbaejtő kérdés, amire nem egyszerű hitelesen válaszolni. Miközben ugyanis a hétköznapi logika igenlő választ sugall erre a kérdésre, a helyzet az, hogy az ilyen jellegű válságokba a nem demokratikus rendszerek sokkal gyakrabban buknak bele, mint nem demokratikus rendszerek.

A probléma kezelése a nem demokratikus rendszerekben

Igaz ugyan, hogy egy központosított és nem demokratikus államban – intézményi gátak híján – sokkal gyorsabb az állami cselekvés, azonban nagyobb a hibaveszély is. Induljunk ki abból, hogy a nem demokratikus, központosított rendszerek az információáramlást és -kezelést is központosítják. A felmerülő problémára először nem tud reagálni, hanem természetes ösztönéből adódóan megpróbálja elfojtani azt. Így történt ez Kínában is, ahol Vuhanban már december végén [felfigyeltek](#) az új betegségre.

A rendszer – ahogyan ez várható is volt – megbüntette azt az orvost, aki erről hírt adott először, magát az ügyet pedig eltussolták. Csupán akkor [ismerték](#) el a kínai hatóságok a járvány létét, amikor azt már nem lehetett a méretei miatt tovább titkolni. Idén január 23-ára már 571 esetet regisztráltak, és ekkorra már világossá vált, hogy az új fertőzések száma akár a napi százezret is elérheti milliókat téve beteggé az országban. A felismerés hatására példátlan határozottsággal és hatékonysággal léptek. A járvány gócpontját, Vuhan városát és környékét rögtön vesztegzár alá vették, ami azt is jelenti, hogy 56 millió embert szigeteltek el a külvilágtól. A lépés, bár határozott volt, de egyben megkésett is. Ekkorra már a vírus kijutott a fertőzött területről és tömegesen fertőzött meg embereket Dél-Koreában és Hong Kongban is. Ugyanakkor a kór tömeges terjedése, az ezzel kapcsolatos titkolózás és a retorziók bizalmi válságot [robbantottak ki](#) a hatalmon lévő politikai elittel szemben.

Ha valakit a kínai eset nem győzne meg, akkor szerepeljen itt Irán példája. Amikor nyilvánossá vált a Kínából induló tömeges járvány, Irán rögtön [kijelentette](#), hogy náluk ilyen biztosan nem fog bekövetkezni, egyben kijelentették, hogy a vesztegzár olyan ósdi, középkori módszer, ami biztosan nem vezet eredményre. Később, amikor a járvány terjedése már egyre nyilvánvalóbbá vált, a hatóságok sokkal több energiát [fordítottak](#) arra, hogy eltitkolják a kór valós méreteit, mint a lakosság tájékoztatására. Végül a járvány olyan méreteket öltött, hogy már hatósági beavatkozással sem lehetett eltussolni az ügyet. Csakhogy ekkorra már a hivatalos adatok

[szerint](#) is több mint huszonháromezer beteg volt az országban, és közel kétezren a koronavírus okozta megbetegedésben haltak meg.

Ha még egy példával akarjuk kiegészíteni eddigi tudásunkat arról, hogy a nem demokratikus rendszerek hogyan kezelik a járványt, és hogyan védik meg polgáraikat, akkor vegyük Észak-Korea esetét. Mint minden információ, a járvánnyal kapcsolatos tudásunk is meglehetősen hézagos, és feltételezésekre hagyatkozó. Nehéz azonban elképzelni, hogy Észak-Korea, amely Kínával és Dél-Koreával – azaz két, a járvány által erőteljesen sújtott országgal – határos, teljesen mentes lenne a járványtól. Éppen ezért lehet hitelt adni annak a március eleji dél-koreai [információnak](#), miszerint az országban ekkor már négyezer ember volt karanténban és kétszáz katona halt meg a vírus következtében.

Demokráciák a járványban

Európa országai egyelőre úgy tűnik, hogy éppen az ellenkező utat járják be. Viszonylag hamar értesültünk az ezekben az országokban megjelenő járványokról. Az első esetektől kezdve minden információ nyilvános, mint ahogyan – mondhatjuk saját tapasztalatunkból is – a kormányok napi szinten tájékoztatják polgáraikat a legújabb fejleményekről. Fájdalmas naponta szembesülni az elhunytak és az újonnan megfertőződötték számával, mégis, a kegyetlen igazság nyilvánosságra hozatala bizalmat épít. Éppen ezért a válság nyílt kezelése nem jár bizalmi válsággal. A rossz híreket közlő államférfiak nem kényszerülnek hazugságokra, mert polgáraik bíznak bennük és a politikai rendszerben. Jó példa erre Olaszország, ahol a járvány a legsúlyosabb méreteket öltötte, mégis a válsághelyzet [stabilizálta](#) az amúgy ingatag kormánykoalíciót, annak vezetője Giuseppe Conte miniszterelnök pedig növelni tudta népszerűségét.

A járvány elleni küzdelem során a hatóságok igyekeztek is idejében elrendelni a legfontosabb intézkedéseket, azonban ezeket csak nehezen tudják végrehajtani. Előfordul, hogy egyes polgárok nem tartják be elég szigorúan a közlekedési korlátozásokat, sőt például [Németországban](#) és [Horvátországban](#) úgynevezett koronapartykat is tartanak, ahol aztán tömeges megbetegedés történik. A többség azonban hisz kormányának, és elfogadja a korlátozásokat.

Nem igaz tehát az a kérdésre adandó, könnyűnek tűnő válasz, hogy a nem demokratikus rendszerek jobban és hatékonyabban kezelik a válságot. [Churchill](#) óta tudjuk, hogy demokráciában nem csak azzal kovácsolhat magának mindent elsőprő támogatást egy politikus, ha kellemes dolgokat ígér polgárainak. Hanem akkor is – sőt, bizonyos helyzetekben elsősorban akkor -, ha őszintén szembesíti őket a helyzettel és áldozatot kér tőlük.

A demokrácia ereje és a nem demokratikus rendszerekkel szembeni fölénye, hogy hisznek benne polgárai. Ennek a hitnek és bizalomnak az őszinteség az alapja. Ez az őszinteségen alapuló kapcsolat teszi a demokráciák járványokkal szembeni fellépését hatékonyabbá a nem demokratikus rendszerekénél.

2020-03-28 – Dr. Navracsics Tibor